HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' המודר הנאה מחבירו לפני שביעית. שהדירו חבירו קודם שנכנסה שביעית: **אין יורד לתוך שדהו.** לאכול מפירות שביעית דאסור בדריסת הרגל: **ואין אוכל מן הנוטעות.** מאותן פירות הנוטין חוץ לשדה שיכול ליקח מהן ואינו צריך ליכנס בתוך השדה ואע"ג דהן שביעית לא יאכל מהן כדאמרינן בגמרא אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו והאי נמי כיון דלפני שביעית הדירו חבירו כי אתי נמי שביעית אסור בהן: **ובשביעית.** אבל אם הדירו בשביעית לא יורד לתוך שדהו: **אבל אוכל הוא מן הנוטעות.** הואיל ולא הוי ברשותו השתא כי מדיר ליה. ובגמרא[ג] מפרש אמאי אינו יורד ואמאי אוכל הא ארעא נמי דהפקר היא: **נדר הימנו מאכל לפני שביעית.** אבל לא נדר הימנו הנאה לכי מטי שביעית יורד ואינו אוכל דהא לא הדירו אלא מן מאכל אבל אינו אוכל כדפריסת לעיל דאדם אוסר דבר שברשותו אפי' לאחר שיצא מרשותו: **ובשביעית.** הדירו בשביעית: **יורד ואוכל.** דעכשיו יצא מרשותו. ואית דמפרש המודר הנאה מחבירו לפני שביעית לא ירד לתוך שדהו לפני שביעית ולא יאכל מן הנוטעות כיון דהדירו ובשביעית כלומר אם הגיעה שביעית לא ירד לתוך שדהו כו' וליעבוד קמא עיקר: **גמ' דאמרי תרוייהו נכסי אלו עליך.** כלומר כל נכסי עליך בכל מקום שהן: **ואין אוכל מן הנוטעות.** ואע"פ שהגיע שביעית ושל הפקר הן: **ואם בשביעית נדר.** דהשתא לאו ברשותו הוא ולא מצי מדיר לה מייהו אוכל מן הנוטעות: **ר' יוחנן ור"ל דאמרי.** הגיע שביעית אין יורד אבל אוכל מן הנוטעות: **אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו.** דכיון דבשעה שאסר הויין ברשותיה אפילו לכי הגיע שביעית נפקן מרשותיה אפילו הכי אסורין עליו: **ר' יוחנן ור"ל סברי אין אדם אוסר כו'.** ומשום הכי כי הגיע שביעית דנפקא מרשותיה אוכל הוא מן הנוטעות: **ופסברא.** דבהאי טעמא פליגי: **ומי איכא למ"ד אין אדם אוסר כו'.** ור' יוחנן ור"ל הכי סבירא להו: (ד) **אם כן.** דמשום האי טעמא פליגי ואמרי דאוכל הוא בשביעית: **ניפלגו בנכסים אלו.** אפי' היכא דאמר נכסים אלו עליך ולימרו ר' יוחנן ור"ל דאוכל בשביעית משום הטעם (ה) דאמר אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו כ"ש היכא דאמר נכסי דמשמע כל זמן שהן ברשותו אלא מדלא פליגי בנכסים אלו אלא בנכסי ש"מ דלית להו האי סברא. ועוד היכי מצי אמר לעולם דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו והתנן דאומר: **האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי.** כלומר שאי אתה נהנה לי מכל נכסי: **מה יירשנו.** שלא אסר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו לפיכך יירשנו אם תימא משום סיפא נקט לה לאשמעינן דכיון דמעיקרא אמר נכסי כשהגיע שביעית הותר מקצתו של נדר זה דהיינו לענין אכילה הא נמי לא צריכא לאשמעי' דפשיטא דבלשון נכסי לא משמע אלא בעוד שהיו ברשותו דגדולה מזו שיינו בפירקא לקמן (דף מו.) ומייתינן לה בסמוך בשמעתין [ע"ב] האומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וכיון דאפילו גבי נדר דליכא לספוקי דמצי אוסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיצאו מרשותו אמריגן דכי אמר ביתך לא משמע אלא בעוד שהוא שלו כ"ש לגבי מדיר דאיכא לספוקי אי מצי אסיר לבתר שיצאו מרשותו דפשיטא מילתא דבלשון נכסי אינו אוסר אלא בעודן ברשותו דודאי כי אמר נדר ביתך או נכסיך וכי אמר מדיר ביתי או נכסי לשונות שוין הן הלכך אם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי אמרי דאין אדם אוסר תנא דמתני' לא אשמועי' מידי לא בריש ולא בסיפא. וכ"ת כולה לאשמועינן דינא דבשביעית אינו יורד לתוך שדהו נקט לה דלא תימא דארעא נמי רחמנא אפקרייה וקמ"ל דליתא משום טעמא דאמר לקמן לא מצית אמרת הכין דלמאי שנויה בנדרים אי האי דינא בעי למתני לעולא דאמר לקמן [ע"ב] בעומדין אילנות על הגבולין ה"ל למתנייה גבי דיני ממונות א"נ בשביעית ואפי' לר"ש בן אליקים דאמר [סס] גזרה שמא ישהה בעמידה לא ניחא דכולה תני לה משום האי דינא דליתני שביעית גרידא אלא ודאי ר' יוחנן ור"ל אפילו בנכסים אלו ס"ל דאין אדם אוסר. ואתיא להו השתא דמתניתין שפיר דתנא ריש משום סיפא לאשמועינן דאפילו הדירו בלשון נכסים אלו אין נדרו חל לאחר שיצאו מרשותו דלא תימא דכי אמר גבי נדר דבית זה שאני שנכנס מת או מכרו לאחר אסור דמתסר עליה אפילו לאחר שיצא מרשותו הכי נמי כי הדירו חבירו וא"ל נכסים אלו דליחול איסורא אפי' לאחר שיצאו נכסים מרשות מדיר דליתא דה"מ בנודר עצמו דמצי אסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיצאו מרשותו הוו להו נכסי חבירו אבל מדיר לא דלאחר שיצאו מרשותו הוו להו נכסי חבירו ואין אדם אוסר נכסי חבירו על חבירו ואתיא מתניתין שפיר. ומקשינן דאי איתא דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אוסר הוה להו לאיפלוגי בהדיא אפילו היכא דאמר נכסים אלו ועוד תנן דהיכא דאמר בהדיא אדם אוסר: **אם מה יירשנו.** דלאו מדידיה מתהני אלא מירושתיה דזכי ליה רחמנא: (ד) **אם מה לא יירשנו.** לאו דוקא לא יירשנו דנכסי ודאי דידיה

מתני' [א]המודר הנאה מחבירו לפני שביעית אינו יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנוטעות ובשביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל הוא מן [ב] הנטיעות הנוטות [ג]נדר הימנו מאכל לפני שביעית יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הפירות ובשביעית יורד ואוכל: **גמ'** רב ושמואל דאמרי תרוייהו [ד] נכסים אלו עליך לפני שביעית אין יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנוטעות אע"פ שהגיע שביעית ואם בשביעית נדר אין יורד לתוך שדהו אבל אוכל מן הנוטעות ור' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו נכסי עליך לפני שביעית אין יורד לתוך שדהו ואין אוכל מן הנוטעות הגיע שביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל הוא את הנוטעות לימא בהא קמיפלגי דרב ושמואל סברי [ה]אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו ורבי יוחנן ור"ל סברי אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו ותיסברא מי איכא למ"ד אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו [ו] א"כ ניפלגי בנכסים אלו וכ"ש בנכסי ותו הא תנן דאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו דתנן [ז] האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי מת יירשנו בחייו ובמותו אם

מתני' נא יורד לתוך שדהו. דמודר אסור אפי' בדריסת הרגל כדתנן לעיל (דף נב:): **ואינו אוכל מן הנוטעות.** מן הפירות הנוטעות על הדרך סמוך לשדה: **ובשביעית** נא יורד לתוך שדהו. ואי בשביעית נדר לא ירד וכו'. ובגמרא מפרש לה: **גמ'** ואף על גב **שהגיע שביעית.** דקסברי רב ושמואל דאע"ג דכולהו פירי דהפקרא הוו אפילו הכי כיון שבשעה שהדירו היו שלו חייל איסורא אפי' בשביעית שיצאו מרשותו. ומתני' תרי דיני קתני ריש אשמעינן דכיון שהדירו לפני שביעית חייל נדריה אפילו כי מטא שביעית וסיפא אשמעינן דאם בשביעית נדר נהי דלא חייל נדריה לגבי פירי דהפקרא מינהו לגבי ארעא מיהא חייל וכדמפרש בגמרא טעמא לקמן: **ור' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו וכו' אבל אוכל מן הנוטעות.** ולא מתסר בהו משום נדרא דמקמי שביעית: **לימא בהא קמיפלגי דרב ושמואל סברי אדם אוסר וכו' ור' יוחנן ור"ל סברי אין אדם אוסר וכו'.** גרלה לי דהכי פירוש' דשמעתא דקא סלקא דעתין השתא דרב ושמואל ורבי יוחנן ור"ל כולהו אפילושא דמתניתין קיימי. רב ושמואל מפרשי לה כדפריסת. ור' יוחנן ור"ל מפרשי לה דחדא קתני וכולה כשהדירו לפני שביעית וקאמר דנדר זה שני דיינין יש לו דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי שאינו יורד ואינו אוכל אבל כשהגיע שביעית הותר מקצתו דנהי דאינו יורד בתוך שדהו משום דארעא אכתי ברשותי' קיימא כדפריסי' טעמא לקמן אפ"ה פירי שרו דהא בשביעית נפקי מרשותיה ואע"פ שהדירו בשעה שהיה ברשותו דהיינו לפני שביעית סברי ר' יוחנן ור"ל דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו ונהי דריש לא אשמעינן מידי דפשיטא דלפני שביעית אינו יורד ואינו אוכל סבירא להו דנקט ריש משום סיפא לאשמעינן דאע"פ שהדירו לפני שביעית שהיו פירות ברשותו אין איסורו חל לאחר שיצאו מרשותו דהיינו בשביעית. ומש"ה הוה סליק אדעתיה דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו אפילו היכא דאמר נכסים אלו א"נ אפילו היכא דאמר בהדיא שהוא אוסר אותם אפילו לאחר שיצאו מרשותו. והוה סבירא לן הכי אע"ג דר' יוחנן ור"ל לא איירו אלא בנכסי משום דבשלמא אי אמרינן דרבי יוחנן ור"ל אמרי הכי בנכסים אלו איכא למימר דתנא ריש משום סיפא וכדפריסת ואע"ג דאמרי ר' יוחנן ור"ל נכסי לאו דוקא דאמר נכסי בלחוד אלא אנכסים אלו דאמרי רב ושמואל קיימי בנכסים אלו דיינו בנכסי וכמו שנפרש לפניו דאם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי קא אמרי א"כ מה אשמעינן תנא דמתניתין ריש ודאי לא צריכא לאשמעינן דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי וכי

מט א מיי' פ"ו מהל' נדרים הלכה יג:
נ ב מיי' שם הלכה טו:
נא ג מיי' שם פ"ה הל' ו סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רטו סעיף ז וסימן רכג סעיף ב:

הגהות הב"ח

(א) במשנה אבל אוכל הוא מן הנוטעות כל"ל ומיבמ הנטעות נמחק: (ב) גמ' רב ושמואל דאמרי תרוייהו נכסי עליך כל"ל ואות מ"ם ומיבמ אלו נמחק וכן בכ"י: (ג) שם דא"כ מיפלגי: (ד) רש"י ד"ה דא"כ דמשום: (ה) ד"ה ניפלגי וכו' דאמרינן אין אדם וכו' וכ"ש היכא וכו' היכי מצו אמרי דלעולם אין אדם:

פירוש הרא"ש

מתני' ובשביעית. כשיגיע שביעית לא ירד בתוך שדהו אף על גב דרחמנא אפקרי' וגמ' מפרש: אבל אוכל מן הנוטעות. דהפקר הן: גמ' לימא בהא קא מיפלגי. רב ושמואל: נכסי אלו. לאו דוקא והכי"נ אם אמר נכסי דבכל ענין אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו אלכך הא דקתני במתניתין ובשביעית אוכל מן הנוטעות ע"כ אייר בנודר בשביעית והאי דנקט ר' יוחנן ור"ל נכסי לאו דוקא הה"נ נכסים אלו דבכל ענין אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו אלכך הא דקתני במתניתין ובשביעית אוכל (אף) מן הנוטעות איירי אף בשהדירו לפני שביעית: א"כ לפלגו בנכסים אלו. דאמרי' אין אדם אוסר כו': דתנן האומר לבנו כו'. משנה היא בהגחל קמא: בחייו ובמותו לא יירשנו. אלמא אדם אוסר נכסיו לאחר מותו אע"פ שיצאו מרשותו:

תוספות

המודר הנאה מחבירו לפני שביעית לא ירד לתוך שדהו. דדריסת הרגל אסורה ואינו אוכל אפילו מן הנוטעות חוץ לשדה דאינו צריך לירד ולאוכלם: ובשביעית. פי' אם הדיר בשביעית לא ירד לתוך שדהו ליקח מן הנוטעו (אבל) אם יצטרך לירד ולאכול אסור. וגגמ' פריך אמאי אסור לירד בו לצורך אמילה הא רחמנא אפקרייה לשדה לכל דבר אמילה: נדר ממנו מאכל לפני שביע' יורד לתוך שדהו. דאינו מודר אלא מדבר המגיע לידי מאכל ואינו אוכל מן הפירות: ובשביעית יורד ואוכל. דהפקר הוא וקשה דלעיל (דף נב.) מיבעיא ליה אם מפסק ומיזיל בארעא אי הוי הנאה המגיאה לידי מאכל וי"ל דבשביעית אף השדה הפקר לצורך אכילה דהכי משיק בגמ' ולאידך נמי דמשני שמא יאבה בעמילה הכא לא שייך במודר מאכל דאי שהה אין בכך כלום: רב ושמואל אמרי נכסי אלו עליך לפני שביעית אינו אוכל מן הנוטעות. ואף על פי שהגיע שביעית דכיון דאמר אלו אסורין עליו אפי' לאחר שנתנם לו שהפקיעם ולכך אסור בשביעית והשתא ס"ד דבלא אמר נכסי אלו והגיע שביעית אסור לאכול מן הנוטעות דאדם אוסר דבר שברשותו אף כשיצא מרשותו ומתני' דקתני ובשביעי' אוכל נטוטות מיירי בהדירו בשביעית עצמה: רבי יוחנן ור"ש בן לקיש [אמרי] נכסי עליך אינו יורד לתוך שדהו כו' הגיע שביעית אוכל מן הנוטעות. והפקר הן ולא אסרן אלא כי איתנהו לדדיה אבל אי יהבינהו [לא] דאין אדם אוסר בקומות לכשיצא מרשותיה וה"ה היכא דאמר נכסי אלו הגיע שביעית מותר בנוטעות ופריך אם כן אלא אסר רבי יוחנן כלל לכשיצא מרשותו אמאי לא אשמעינן למילתא בגלוי אלא אית להו אדם אוסר ועוד תנן דאדם אוסר לכשיצא מרשותו: מת יירשנו. דכשיש כח ברשותו אוסרים ומו לא: בחייו ובמותו לא יירשנו. אלמא אוסר אחריו לאחר מותו שיצאו מרשותו ומשני לה דעולם לא תפשוט מידי דהיכא דאמר נכסי אלו עליך שיאסרו לאחר שיצאו מרשותו דשאני הכא שפי' בהדיא שיאסרו לאחר מותו:

עין משפט נר מצוה

ד [לקמן מז.], **ה** ב"ק קח: [לקמן מז.], **ו** [ע"ב], **ז** [שיך לע"ב],

עין בין המודר פרק רביעי נדרים

מתני' המודר הנאה מחבירו לפני שביעית אינו יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנוטעות ובשביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל הוא מן הנטיעות הנוטות נדר הימנו מאכל לפני שביעית יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הפירות ובשביעית יורד ואוכל: **גמ'** רב ושמואל דאמרי תרוייהו נכסי עליך לפני שביעית אין יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנוטעות אע"פ שהגיע שביעית ואם בשביעית נדר אין יורד לתוך שדהו אבל אוכל מן הנוטעות ור' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו נכסי עליך לפני שביעית אין יורד לתוך שדהו ואין אוכל מן הנוטעות הגיע שביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל הוא את הנוטעות לימא בהא קמיפלגי דרב ושמואל סברי אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו ורבי יוחנן ור"ל סברי אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו ותיסברא מי איכא למ"ד אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו [ג] א"כ ניפלגי בנכסים אלו וכ"ש בנכסי ותו הא תנן דאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו דתנן [ד] האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי מת יירשנו בחייו ובמותו אם